

CSE Nascholing Geschiedenis

29 september 2017

Nationalisme, archeologie en de opkomst van nationale musea

workshop ontworpen en verzorgd door:

drs. Koen Henskens
vakdidacticus/lerarenopleider
Instituut voor Leraar en School (ILS),
Hogeschool Arnhem en Nijmegen
email: Koen.henskens@han.nl
website: www.koenhenskens.jimdo.nl

Nationalisme, archeologie en de opkomst van nationale musea

Aanleiding

Afgelopen jaar is besloten om de inhoud van de CSE Geschiedenis voor de havo drastisch te veranderen. In plaats van de 10 tijdvakken met bijbehorende kenmerkende aspecten worden vanaf dit jaar alleen de laatste vijf tijdvakken landelijk getoetst. De scholen behouden hun vrijheid om de schoolexamens zelf in te vullen, maar blijven wel 'verplicht' alle tien de tijdvakken te behandelen bij geschiedenis. Ervaring leert dat docenten bij de schoolexamen vaak liever oefenen met de inhoud die ook voor het cse getoetst worden, dan met andere stof aan de gang gaan die niet verder getoetst wordt. Om die reden vrees ik, en veel collega's, dat de eerste vier tijdvakken van de Rooij, grofweg de geschiedenis tot het jaar 1500 minder aandacht zullen krijgen in het havo-curriculum omdat de docenten liever oefenen met de kenmerkende aspecten van na 1500. In een gesprek met de voorzitter van de commissie die deze verandering had besloten heb ik mijn onvrede kenbaar gemaakt werd ik uitgedaagd om werkvormen te ontwikkelen, die het weglaten van de eerste vier tijdvakken op creatieve wijze kon compenseren. Deze werkvorm in deze workshop is het resultaat van deze uitdaging.

Inhoud

In de 19^e eeuw kwam het nationalisme op in Europa, wat inhield dat landen druk bezig waren om het eigen nationaal prestige te vergroten. In de schoolboeken blijft dit nationalisme meestal beperkt tot pure politieke zaken, maar een hele mooie uitingsvorm van dit opkomende nationalisme is de start van nationale musea in Europa. Vanaf de Napoleontische tijd zie je dat elk zichzelf respecterend land in Europa nationale musea opricht. Deze musea zijn vaak ontstaan uit kleine collecties die al in een land aanwezig zijn. Vaak waren dit privécollecties van verzamelaars en collecties die door de populariteit van de Grand Tours in de 17e en 18e eeuw waren ontstaan. In de 19e eeuw zie je echter dat de nationale overheden actief worden in het opzetten van deze musea en grote kunstcollecties (o.a. die van koninklijke families) toegankelijk willen maken voor het grote publiek. Als de gewone inwoner van een land gratis naar zo'n museum kan gaan, kan het zien wat voor grote kunstschaten een land heeft en neemt het gevoel van trots in het land toe.

Vanaf de Napoleontische veldtocht naar Egypte was er in Europa een ware egyptekoorts ontstaan. De nationale musea en alle daarbij aangesloten verenigingen, sociëteiten, clubs en andere organen wilden dus graag een mooie Egyptische collectie hebben. De Egyptische kunst werd in de eerste helft van de 19^e eeuw ook beschouwd als voorlopers op de Griekse kunst. De Griekse en Hellenistische kunst was al eerder populair, maar in de 19^e eeuw maakt men ook een extra politieke koppeling, omdat men niet alleen de kunst aan zich gaat waarderen. Men gaat de Griekse kunst net als de Griekse democratie zien als de bakermat van de Europese kunst. Elk land wil natuurlijk zoveel mogelijk kunstschaten bezitten van deze kunst die aan de oorsprong ligt van hun eigen samenleving. Los van deze oorsprong gaat men ook terugkijken naar de Romeinse tijd omdat de Romeinen een benijdenswaardig imperium hadden opgebouwd. Als men zich nu daaraan kon spiegelen, kon dat wellicht ook een voorbode zijn voor de grootsheid van het eigen land/imperium.

Zo ontstond in de 19^e eeuw dus een grote interesse voor allerlei kunst uit de oudheid. In de tweede helft van de 19^e eeuw nam de interesse in de eigen geschiedenis en nationale archeologie ook toe, zodat er ook meer vraag kwam en geld kwam voor opgravingen op eigen bodem. Toen aan het einde van de 19^e eeuw de Grieken en Egyptenaren wetten hadden ingevoerd waardoor opgegraven kunst niet of nauwelijks het land meer kon/mocht verlaten, ging men verder zoeken naar klassieke kunst met name bij het Ottomaanse rijk. Dit in combinatie met de opkomende tak van Bijbelse archeologie, zorgde voor een nieuwe populariteit voor Mesopotamische kunst.

Didactiek

In deze werkvorm staat de opkomst van de nationale musea centraal. Leerlingen gaan zich inleven in één nationaal museum, dat ze inhoud en vorm moeten geven. Dit doen zij door eerst een spel te spelen waarbij leerlingen zich inleven in een land/nationaal museum in de 19e eeuw. Hun doel is te proberen zoveel mogelijk prestigeverhogende objecten in hun museum te krijgen.

Als dit gebeurd is, gaan ze de objecten onderzoeken. Ze gaan de artefacten koppelen aan kenmerkende aspecten van de eerste 4 tijdvakken, waardoor ze hoewel ze in de 19^e eeuw ingestapt zijn, toch de eerste tijdvakken onderzoeken en daardoor ook koppelingen gaan maken tussen deze eerste tijdvakken en de 19^e eeuw.

Als ze de artefacten onderzocht hebben, gaan ze hun eigen nationale museum inrichten. Hierbij moeten zij goed nadenken welke indeling/ordening zij willen hanteren en welke museumstukken zij voor hun land het meest waardevol vinden. Ze kunnen daarbij ruilen met stukken uit andere museums om hun collectie te verbeteren of completeren, afhankelijk van de gekozen thema's.

Afsluitend kan een moreel/ethische discussie gevoerd worden over restitutie van de kunstwerken in deze musea. Zijn ze terecht aangekocht? Mogen ze blijven of dienen ze terug te gaan naar het land waar het vandaan komt? Welke argumenten voor en tegen kunnen leerlingen bedenken en welke conclusie trekken ze?

De werkvormen in een oogopslag

Onderwerp: Opkomst van nationale musea

Activiteit: Leerlingen vullen een nationaal museum met artefacten uit de oudheid en middeleeuwen, onderzoeken deze artefacten, koppelen ze aan kenmerkende aspecten van de eerste 4 tijdvakken. Ze gaan de artefacten categoriseren en ordenen en hun eigen museum inrichten, denkend aan de 19^e eeuwse rol die ze daarbij innemen. Afsluitend kan een ethische discussie gevoerd worden in de klas over de vraag of de kunstwerken moeten blijven of niet.

Tijdsduur: 1. Plundering van de antieke wereld-opdracht: 20-30 minuten
2. Opzoekopdracht en koppeling aan kenmerkende aspecten: 15 min
3. Ordening en museuminrichtopdracht: 15-25 min
4. Discussie over restitutie en gestolen kunst: 10-20 min.

Doelen:

- De leerlingen kunnen samenwerken
- De leerlingen kunnen zich inleven in de motieven van personages en instituties uit de 19^e eeuw
- De leerlingen kunnen uitleggen waarom de archeologie in de 19^e eeuw opkwam
- De leerlingen kunnen uitleggen welke rol nationale musea speelden in de opkomst van nationalisme en de nationale staat
- De leerlingen kunnen uitleggen hoe de nationale musea groot zijn geworden
- De leerlingen kunnen verschillende voorbeelden geven van de soorten kunst die in de grote nationale musea tentoongesteld werd
- De leerlingen kunnen uitleggen waarom juist deze kunst populair werd
- De leerlingen kunnen uitleggen wat de rol van archeologen, politici, wetenschappers, donateurs, ingenieurs en kunstdieven was bij de opbouw van de collectie van de nationale musea.
- De leerlingen kunnen artefacten uit de eerste 4 tijdvakken koppelen aan kenmerkende aspecten uit deze 4 tijdvakken
- De leerlingen kunnen 8 verschillende 'beschavingen/samenlevingen' noemen uit de geschiedenis tot 1500.
- De leerlingen kunnen verschillende artefacten onderbouwd ordenen en categoriseren en onderbouwd een indeling voor een 19^e eeuwse nationaal museum maken
- De leerlingen kunnen een discussie voeren en onderbouwd een mening geven of ze voor of tegen restitutie zijn van grote kunstschaten uit andere landen.
-

Beginsituatie: Bovenbouw havo/vwo. Een groot deel van de werkvormen is zonder voorkennis te doen, dus de werkvorm zou ook bij havo/vwo in de onderbouw gebruikt kunnen worden, met iets minder diepgang als verwacht eindresultaat.

Voorbereiden: **Plundering van de antieke wereld-opdracht:** 20-30 minuten

- Kopieer de kaartjes en knip ze uit of snij ze.
- Kopieer genoeg spellen voor 4-tallen.

Onderzoeksopdracht en koppeling aan kenmerkende aspecten: 15 min

- Kopieer opdrachtvel 2 (6 vellen per duo)

Ordering en museuminrichtingsopdracht: 15-25 min

- Kopieer opdrachtvel 3 (1 vel per duo)
- Kopieer opdrachtvel 4 (1 vel per duo)
- Zorg voor voldoende lege A3-velle (A4 kan ook, maar A3 is mooier).

Discussie over restitutie van kunst-opdracht: 10-20 min.

- Kopieer opdrachtvel 5 (elke leerling 1 vel)

Instrueren:

- Instructie voor de Plundering van de antieke wereld opdracht staat hieronder.
- Instructie overige opdrachten staan op de werkbladen

Literatuur: **Geraadpleegde literatuur en suggesties voor verder lezen**

- Aronsson, P. en Elgenius, G. (red.), *Building National Museums 1750-2010. Conference Proceedings from EuNaMus, European National Museums: Identity Politics, the Uses of the Past and the European Citizen, Bologna 28-30 April, 2011* (Linköping 2011)
- Diaz-Andreu, M. en Champion, T. (red.), *Nationalism and Archeology in Europe* (San Francisco 1996)
- Diaz-Andreu, M., *A World History of Nineteenth Century Archeology. Nationalism, Colonialism and the Past* (Oxford 2007)
- Dyson, S.L., *In Pursuit of Ancient Pasts. A History of Classical Archeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (New Haven 2006)
- Lindsay, I, *A History of Loot and Stolen Art: From Antiquity to the Present Day* (Londen 2013)

Suggesties: **Suggesties voor de docent.**

Zoals hierboven al aangegeven bestaat deze workshop uit meerdere kleinere werkvormen. Het zou mooi zijn als ze allemaal uitgevoerd kunnen worden. Wat ook een mogelijkheid is om een deel van de opdrachten te doen. Alleen de eerste opdracht levert de studenten vooral inzicht op in de 19^e eeuw, de vervolgoopdrachten hebben meer nadruk op de eerste 3 tijdvakken. De eerste opdracht (de spelwerkvorm) kan overgeslagen worden door de kaartjes gewoon te schudden en uit te delen aan leerlingen om vervolgens met de volgende opdrachten bezig te gaan.

De deelopdrachten zijn zodanig uit te breiden met een inhoudelijke nabespreking, dat de onderdelen ook complete lessen kunnen worden: Zo kan de docent bij de nabespreking van de eerste spelwerkvorm veel informatie geven over het nationalisme en hoe ver men qua archeologie en wedijver bereid was te gaan om het nationaal prestige te vergroten.

1. Spel: Plundering van de Oude Wereld

Spelregels en het spel zijn te vinden op: www.saga.nl/nationale-museumspel

Het spel is ook op te vragen via koen.henskens@han.nl

2. Opdrachtvel onderzoeks- en koppelingsoopdracht

Je museum is af. Het zit vol met mooie en verschillende artefacten.

Zoek voor elk artefact op wat het voorwerp is, bij welke samenleving/beschaving het hoorde en probeer het te koppelen aan één van de onderstaande kenmerkende aspecten uit tijdvak 1 t/m 3.

Gebruik de invulbladen om je antwoord op te schrijven.

Kenmerkende Aspecten

Tijdvak 1: Jagers en Boeren

1. De levenswijze van jagers en verzamelaars
2. Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen
3. Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen

Tijdvak 2: Grieken en Romeinen

4. de ontwikkeling van wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat;
5. de klassieke vormentaal van de Grieks-Romeinse cultuur
6. de groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks-Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde
7. de confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa
8. de ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten

Tijdvak 3: Monniken en Ridders

9. de verspreiding van het christendom in geheel Europa
10. het ontstaan en de verspreiding van de islam
11. de vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid
12. het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuurde opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving

Artefact :

Bij welke beschaving hoort het? Uit welk jaar komt het?

Beschrijving artefact:

.....
.....
.....
.....

Waar staat het nu?

Hoe is het artefact 'gevonden'/in het museum terecht gekomen?

.....
.....

Aan welk kenmerkend aspect zou je dit artefact kunnen koppelen?

..... Leg je antwoord uit:

.....

Artefact :

Bij welke beschaving hoort het? Uit welk jaar komt het?

Beschrijving artefact:

.....
.....
.....
.....

Waar staat het nu?

Hoe is het artefact 'gevonden'/in het museum terecht gekomen?

.....
.....

Aan welk kenmerkend aspect zou je dit artefact kunnen koppelen?

..... Leg je antwoord uit:

.....

Artefact :

Bij welke beschaving hoort het? Uit welk jaar komt het?

Beschrijving artefact:

.....
.....
.....
.....

Waar staat het nu?

Hoe is het artefact 'gevonden'/in het museum terecht gekomen?

.....
.....

Aan welk kenmerkend aspect zou je dit artefact kunnen koppelen?

..... Leg je antwoord uit:

.....

3. Opdrachtvel ordening en museuminrichting

Nu je precies weet wat voor kunst in je collectie zit, is het tijd om het uit te stallen.

In de 19^e eeuw groeide de collectie van elk museum enorm snel. Om die reden moesten de meeste musea halverwege de eeuw al een nieuw gebouw hebben om alle kunst/artefacten tentoon te kunnen stellen.

Het voordeel daarvan is dat je het museum letterlijk om je collectie heen kan bouwen.

Het is dus heel belangrijk om je collectie zodanig te categoriseren en ordenen dat de mooiste stukken de mooiste plekken krijgen. Tijdens het bedenken van je ontwerp, kom je er misschien achter dat je nog belangrijke stukken mist. Voor deze stukken kan je vragen of het museumbestuur ze alsnog wil kopen van een ander museum of anders een afgietsel van kan aanvragen zodat een gipsen versie tentoongesteld kan worden in je museum om je verhaal wel compleet te maken.

Het museumbestuur heeft aangegeven dat ze de inrichting van de museumstukken niet in 'beschavingen' willen hebben, dus niet één ruimte één beschaving. Ze willen liever een meer thematische of andere indeling van de collectie qua tentoonstelling. Bedenk dus goed hoe je je museumstukken gaat ordenen in de ruimte die je hebt.

De oude Egyptische zaal van het Neues Museum in Berlin in de 19e eeuw

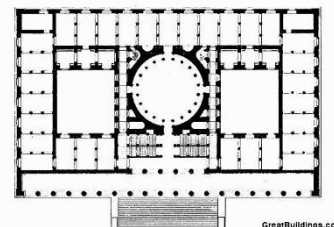
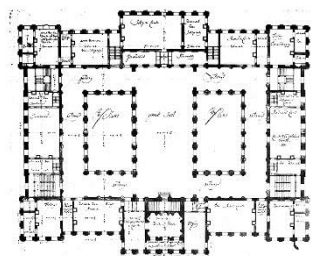
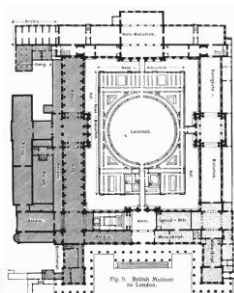

Opdracht:

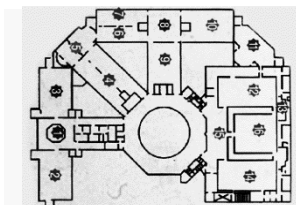
Pak een A3-vel en ontwerp je nieuwe nationale museum. Maak een plattegrond van het te bouwen museum en bedenk daarbij goed:

- Welke stukken je het meeste aandacht wilt geven en een centrale plaats wilt geven
- Welke thematische ordening van ruimtes je wilt
- Hoe je de stukken in elke ruimte tentoon wilt stellen
- Welke aanvullende stukken je nog nodig hebt in je collectie en waar of bij welk ander museum je deze kan vinden. Je kan dus gerust even bij een andere museumcollectie kijken wat daar te 'lenen' of 'afgietsen' is.

Hieronder vind je ter inspiratie enkele voorbeelden van inrichtingen van nationale musea uit de 19^e eeuw:

GreatBuildings.com

4. Opdrachtvel Restitutie of niet?

Jullie zijn nu uitgebreid bezig geweest met grote archeologische collectie.

De meeste collecties zijn echter tot stand gekomen door kunst uit landen te roven of kopen die op dat moment geen onafhankelijk land waren. Zowel Egypte als Griekenland zijn hoofdzakelijk leeggeroofd toen ze nog onder het Ottomaanse Rijk vielen.

Vanaf het eerste moment dat Griekenland in 1830 onafhankelijk werd, zijn ze verwoede pogingen aan het doen om zoveel mogelijk kunst terug te krijgen. Zo wordt er jaarlijks een verzoek aan het British Museum gedaan om de Elgin Marbles terug te krijgen. Voor Egypte geldt hetzelfde. Hoewel veel artefacten en vondsten, neem bijvoorbeeld de mummie van Ramses II, terug zijn gekeerd naar het land van oorsprong, ligt Europa nog steeds vol met kunstschaten van elders.

Bedenk zoveel mogelijk argumenten voor een land met een groot nationaal museum vol kunst uit bijv. Griekenland, Egypte, Midden-Oosten om de kunst in haar collectie te behouden:

1.
2.
3.
4.
5.

‘The Honourable Lord has taken advantage of the most unjustifiable means and has committed the most flagrant pillages. It was, it seems, fatal that a representative of our country loot those objects that the Turks and other barbarians had considered sacred’

Sir John Newport (1816)

‘Whatever blame may be attached to individual archaeologists for removing mummies from Egypt, every unprejudiced person who knows anything of the subject must admit that when once a mummy has passed into the care of the Trustees, and is lodged in the British Museum, it has a far better chance of being preserved there than it could possibly have in any tomb, royal or otherwise, in Egypt.’

Wallis Budge (1891)

Bedenk vervolgens argumenten voor de landen van oorsprong van de artefacten om ze terug te krijgen.

1.
2.
3.
4.
5.

Als iedereen argumenten heeft bedacht, kan de discussie beginnen. De docent verdeelt de klas in twee groepen en bepaalt welke groep voor en welke groep tegen restitutie is.

De docent is de discussieleider. Probeer de andere kant van de klas te overtuigen van het gelijk van jouw groep. Het maakt dus niet uit of je persoonlijk voor of tegen bent, je moet je immers ook kunnen inleven in de argumenten van de tegenpartij.

Aan het einde van de discussie gaat de docent kijken hoe jullie er in het echt over denken met behulp van een stemming.

5. Citatenopdracht Nationale musea:

1

'Ons rijk is in stukken aan het vallen; we verworden weer tot een klein eiland. In die staat zijn mensen snel geneigd te bedenken hoe groot hun voorouders zijn geweest...de enkele, die onderzoek doet, kijkt naar de erfenis van vervlogen tijd; naties, net als personen, hopen glorie en eer uit hun voorgangers te kunnen halen.'

Horace Walpole, 1781

2

'Dit museum moet de grotere rijkdommen van onze natie laten zien...Frankrijk moet zijn glorie uitbreiden door alle eeuwen en alle volkeren: het nationaal museum zal kennis omarmen in al zijn vele schone uitingen en zal de bewondering van de wereld worden. Door deze grote ideeën te omarmen, een vrij volk waardig...zal het museum tot de meest krachtige uitingen van de Franse Republiek maken.'

Frans decreet, 1792

3

'Om de grootsheid van jezelf te verbinden aan de pracht van de Egyptische monumenten is hetzelfde als de glorieuze feiten van deze eeuw te koppelen aan de buitengewone historische perioden. Het is ook het opnieuw leven blazen in oude farao's als Sesostris en Mendes.'

Denon, 1805

4

'De Egyptenaren zijn een volk dat de basis legde voor de menselijke beschaving, zij waren de eerste in de race om de kunsten.'

Champollion, 1824

5

'We zijn allemaal Grieken. Onze wetten, onze literatuur, onze religie, onze kunst hebben wortels in Griekenland. Maar voor de oude Grieken waren we wilden en heidenen...De menselijke vorm en het menselijk brein bereikte een perfectie in het oude Griekenland...De Moderne Griek is de nazaat van deze geweldige wezens.'

Mary Shelley, 1821

6

'Deze oudheden wekken de geest van de modern Grieken. Het doet hen denken aan de Grieken van de antieke briljantie en glorie en motiveert hen om dit te imiteren. Deze oudheden brengen eer aan de Natie. Deze oudheden, geëerd door het wijze Europa en gewild bij reizigers op een dagelijkse basis, laten hun waarde zien; En het is alsof zij tegen de Grieken zeggen 'je moet je erfgoed niet negeren! Ze hebben jullie geholpen en het is jullie plicht ze te respecteren omdat ze heilig zijn en aan jullie behoren en ze geven jullie eer en waardigheid.'

Anagnostopoulos, commissaris van de Peloponnesische Eilanden, 1829

7

'Het gevoel van nationaliteit is soms het effect van identiteit van ras en afkomst. Gemeenschappelijke taal en geloof dragen hier vele aan bij. Geografische grenzen zijn één van zijn oorzaken, maar de sterkste van alle is de identiteit van politieke voorouders; het bezit van een nationale geschiedenis, en als gevolg een collectief geheugen; collectieve trots en vernedering, plezier en spijt, verbonden met dezelfde gebeurtenissen uit het verleden.'

John Stuart Mill, 1860

8

'We moeten internationale samenwerking binnen de studie van oudheden en archeologie promoten, en alle belangrijke archeologische feiten en vondsten verzamelen en bekendmaken – dat is, van architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst en epigrafie – die aan het licht zijn gebracht over de klassieke oudheid, zodat men kan zorgen dat ze niet verloren gaan, en door middel van samenvoegen op één plaats, ze beschikbaar maken voor wetenschappelijke bestudering.'

Edward Gerhard, 1829

9

'Duitsland zou het belangeloze najagen van de kunsten en wetenschap als een essentieel aspect van de nationale identiteit moeten accepteren en er een permanente budget voor maken in de staatsfinanciën.'

Curtius, 1872

10

'In plaats van alle vondsten aan de locale overheid over te dragen...behield ik het voor mezelf. Ik heb het gered voor de wetenschap. De hele beschaafde wereld zal waarderen wat ik heb gedaan.'

Heinrich Schliemann, 1873

11

'Als door zo'n international samenwerkende onderneming een grote schat van Griekse kunstwerken gevonden wordt...krijgen beide staten, zowel Griekenland als Pruisen de winsten, maar Pruisen alleen zal de glorie ontvangen.'

Pruisische kroonprins Frederik, 1873

12

'Het lijkt voor Duitsland, voor welke boven alle andere naties geleerdheid een roeping is geworden, en welke nog niet veel heft bijgedragen aan de geleerdheid van de oudheden sinds de code van het oude Egypte is gevonden, dat de tijd is gekomen om deze taak op te nemen en te leiden naar meer kennis.'

Lepsius, 1845

13

'Leveranciers aan museum zijn door het land gegaan als vandalen; om een fragment van een hoofd, een stuk inscriptie te bemachtigen, zijn waardevolle oudheden tot fragmenten teruggebracht. Bijna altijd ondersteund door een handlanger van het consulaat, hebben deze begerige vernietigers Egypte als hun eigen bezit gezien. De ergste vijand, echter, van de Egyptische oudheden, zijn nog steeds de Engelse en de Amerikaanse reiziger. De namen van deze idioten zullen worden doorgegeven aan ons nageslacht, omdat zij zo zorgvuldig zijn om hun naam op alle beroemde monumenten te krassen dwars over de meest delicate tekeningen.'

Ernest Renan, 1860

14

'Een natie die zichzelf en zijn onafhankelijkheid respecteert kan nooit tevreden zijn door alleen bij zijn huidige situatie stil te staan. Het moet uit noodzaak zijn aandacht naar vervlogen tijden richten, met het oog op waar men vandaan komt, in welke relatie het staat met andere naties, of het dit land bewoond heeft vanaf het begin of geïmmigreerd is in een latere periode...; om vast te stellen waardoor het op haar huidige karakter en condities gekomen is. Het is namelijk niet voordat deze feiten grondig begrepen zijn, dat een volk helder zijn eigen karakter voor ogen heeft, dat deze in een situatie is om zijn onafhankelijkheid met energie te verdedigen, en te werken aan de vooruitgang, en zo de eer en het welzijn van hun land promoten.'

Jens Jacob Asmussen Worsaae, 1825

15

'Historische en archeologische genootschappen worden gevormd in België, Spanje, Italië en in Duitsland in navolging van onze historische comités...We horen ons hiervoor te feliciteren omdat we, in dit en zoveel andere velden, een voorsprong hebben op andere naties.'

Franse minister van onderwijs, 1845

16

'Heren, we vinden in verschillende instituten rond Parijs Griekse, Romeinse, Egyptische collecties. Zelfs de wilden uit Oceanië zijn niet vergeten. Het is hoog tijd dat we wat aandacht gaven aan onze voorouders. Laten we kijken of er in de hoofdstad van Frankrijk ruimte is voor een Frans Nationaal Museum.'

François Arago, 1843

17

'De eerwaarde heer heeft misbruik gemaakt op de meest onrechtvaardige manier en heeft de meest schaamteloze plunderingen uitgevoerd. Het was noodlottig, dat een vertegenwoordiger van ons land deze objecten heeft gestolen dat de Turken en andere barbaren als heilig beschouwden.'

Sir John Newport, 1816

18

'De handel in oudheden is beïnvloed door een nationale beweging in zoverre dat elk land zijn eigen kunstobjecten probeert te kopen. Waar in het verleden de Engelsen of de Fransen gewend waren alles kochten wat ze interessant vonden in andere landen, ongeacht waar het object vandaan kwam, is er nu een verschuiving in zowel Engeland als Frankrijk naar nationale kunstschaten, zelfs in die gevallen dat ze zonder twijfel minder artistieke waarde hebben dan die uit andere landen. De Engelsen kopen Engelse, de Fransen Franse, De Duitsers Duitse en de Belgen en Nederlanders de Nederlandse oude werken op.'

Bestuurslid Zwitsers Nationaal Museum, ca. 1895

19

'Welke individuele schuld gegeven mag worden aan individuele archeologen voor het verwijderen van mummies uit Egypte, elke onbevooroordeeld persoon die iets weet van het onderwerp moet toegeven dat als de mummie eenmaal overgeleverd is in de handen van de curatoren, en in het British Museum is geplaatst, het een veel betere kans heeft om bewaard te worden dan in wat voor tombe dan ook, koninklijk of anders, in Egypte.'

Wallis Budge, 1891

20

'Met de namen Assyrië, Babylonië en Chaldaea zijn grote naties en grote steden verbonden die hun schaduw over de geschiedenis heenwerpen; machtige ruïnes midden in de woestijn, tarten, door het ontbreken van hun bekende vorm, de beschrijving van de reiziger; de overblijfselen van de machtige rassen zijn nog steeds in het land te vinden; de bevredigende vervulling van de voorspellingen; de vlakten waarin de Jood en de Christen beide de oorsprong van hun ras vinden.'

Henry Layard, 1840

21

'Ik denk dat we het voor elkaar krijgen sneller dan de Fransen enkele sculpturen naar Europa te vervoeren. Dit is erg belangrijk voor onze reputatie...Als de opgraving oplevert wat we tot nu toe zien, is er veel reden tot hoop dat het British Museum het Louvre zal verslaan.'

Henry Layard, 1845

22

'Mijn doel is om onbekende gebouwen te ontdekken, en wat licht te laten schijnen op enkele belangrijke Assyrische monumenten voor de dankbaarheid van het Britse publiek, vooral voor diegene, die dit soort ontdekkingen waarderen voor hun Bijbelse of literaire studies.'

Hormuzd Rassam, ca. 1860

23

'Fransen, Engelsen en Noord-Amerikanen hebben het over het hoofd gezien, alsof het lot het zo bedoeld heeft, het opgraven van deze culturele centra, deze scholen die duizenden jaren aan antieke wijsheid hebben geproduceerd, werden bewaard voor de natie van dichters en denkers, de docta Germania.'

Consul Richarz, 1896

24

'Engeland en Frankrijk hebben opmerkelijk werk gedaan bij de verkenning in Assyrië en Babylonië. Het is nu tijd van America om haar deel te doen. Laten we een Amerikaanse expeditie sturen.'

American Oriental Society (1884)

25

'Het gebied van de sociëteit is archeologie, niet theologie; maar voor de theologie zal het een belangrijke hulp zijn. Voor iedereen die geïnteresseerd is in de primitieve en vroege geschiedenis van de mensheid moet dit aantrekkelijk zijn; die geschiedenis die niet in boeken of op papier staat, maar op rotsen en stenen, diep onder de grond, ver weg in de woestijn; die geschiedenis die niet gevonden wordt in de bibliotheek of markten, maar die opgegraven moet worden in de Nijlvallei of uitgegraven op de vlaktes van Mesopotamië.'

Samuel Birch (ca. 1860)

26

'De bronnen van Genesis opgraven is een betere tijdsbesteding dan theorieën te bedenken en de geschriften de ontleden in naar van de 'tekstkritiek'. Een enkele slag met de pikhouweel van een opgraver heeft al eerder de meest ingenieuze conclusies van de tekstkritiek aan diggelen geslagen...We twijfelen niet dat theorieën binnen niet al te lange tijd vervangen zullen zijn door feiten, en dat deze verhalen uit het Oude Testament, die nu verteld worden als mythes en verhalen, aantoonbaar gebaseerd zijn op een degelijk fundament van waarheid.'

‘Waarom wordt er zoveel energie gestopt in dit ver weggelegen, onherbergzame, gevaarlijke land? Waarom dit kostbare plunderen van millennia-oude hopen puin, helemaal tot op het grondwaterniveau, terwijl er geen goud of zilver te vinden is? Waarom deze internationale competitie om zoveel mogelijk van deze verlate heuvels veilig te stellen voor opgravingen?...Op deze vragen, is maar één antwoord; de grote motivatie en het grote doel van deze ondernemingen is de Bijbel.’

Delitzsch (1902)

Uitspraken uit de 19e eeuw over nationalisme, eenwording en archeologie

Welke verschillende argumenten vind je in de bronnen om nationale musea op te richten en grote archeologische expedities op te zetten?

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Welke rechtvaardiging vind je in de bronnen om opgravingen uit de oudheid naar Europese musea te brengen?

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Er zijn ook argumenten te lezen van mensen die het niet eens zijn met de opgravingen en verplaatsing van archeologische vondsten. Welke zijn dit?

1.
2.
3.

Lijst met de 63 artefacten in het spel:

Artefact	datering	KA	beschaving/cultuur	waarde
Naalden uit het Magdalénien	ca. 12.000 v. Chr.	1	01.prehistorie	1
klokbeker van Ciempozuelos	2.000-1.500 v. Chr.	2	01.prehistorie	2
zoömorfische kannen van Vösendorf	1.200 v. Chr.	2	01.prehistorie	2
Gouden hoed van Schifferstadt	1400 v. Chr	2	01.prehistorie	2
venus van brassempouy	25.000 v. Chr.	1	01.prehistorie	2
gouden cape van Mold	1900 v. Chr.	2	01.prehistorie	2
Zwemmende rendieren van ivoor	11.000 v. Chr.	1	01.prehistorie	2
Venus van Willendorf	25.000 v. Chr.	1	01.prehistorie	4
lens van nimrod	700 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2
Naboniduscylinder van Sippar	555 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2
Gudeabeeld van Lagasj	2120 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2
standaard van Ur	2300 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2
lamasso	700 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2 of 4
lamasso	700 v. Chr.	3	02.mesopotamië	2 of 4
Stele met Wetten van Hammurabi	1750 v. Chr	3	02.mesopotamië	4
poorten van Babylon	575 v. Chr	3	02.mesopotamië	10
Groene buste van een priester	380 v. Chr.	3	03.egypte	1 of 3
Groene buste van een priester	350 v. Chr.	3	03.egypte	1 of 3
Zittende schrijver van Saqqara	2500 v. Chr	3	03.egypte	3
Sfinx van Tanis	2600 V. Chr	3	03.egypte	4
Buste van Nefertiti	1347 v. Chr	3	03.egypte	5
Steen van Rosetta	196 v. Chr	3	03.egypte	5
Buste van Ramses II	1270 v. Chr	3	03.egypte	5
graftombe van Perneb	2250 v. Chr.	3	03.egypte	5
Krater van Euphronios	510 v. Chr.	5	04.grieken	2
Wagenmenner van Delphi	475 v. Chr	5	04.grieken	3
Venus Medici	1e eeuw v. Chr.	5	04.grieken	3
Niké van Samothracië	200 v. Chr	5	04.grieken	4
Masker van Agamemnon	1550 v. Chr	5	04.grieken	4
Venus van Milo		5	04.grieken	5
kariatide		5	04.grieken	5
Parthenonsculpturen	447 v. Chr.	4	04.grieken	7
Pergamon Altaar		4	04.grieken	10

Artefact	datering	KA	beschaving/cultuur	waarde
buste van consul Eutropius	450 na Christus	6	05.romeins	1
lely's venus	20 v. Chr.	5	05.romeins	2
Diana met de Hinde	2e eeuw na Chr.	5	05.romeins	2
Buste van Perikles	2e eeuw na Chr.	4	05.romeins	2
Glazen Portlandvaas	20 na Chr.	5	05.romeins	2
Augustus van Prima Porta	20 v. Chr.	6	05.romeins	5
marktpoort van Milete	2e eeuw na Chr.	6	05.romeins	8
Ostrogotische hanger	5e/6e eeuw na Chr.	7	06.germaans/keltisch	1 of 2
ostrogotische fibula	5e/6e eeuw na Chr.	7	06.germaans/keltisch	1 of 2
ulfberht-zwaard	10e eeuw na Chr.	7	06.germaans/keltisch	2
Sierspeld van Tara	ca. 700 na Chr.	7	06.germaans/keltisch	2
Tiara van Saitafernes	3e eeuw v. Chr.	7	06.germaans./keltisch	3
schild van battersea	9e eeuw na Chr.	7	06.germaans/keltisch	3
Kistje van Franks	8e eeuw na Chr.	9	06.germaans/keltisch	4
Lazarus reliekkistje	5e eeuw na Chr.	9	07.christelijk	1
miskelk van Gourdon	ca. 500 na Chr.	9	07.christelijk	2
aardenwerken kom van via Appia	4e eeuw na Chr.	8	07.christelijk	2
Johannesfragment papyrus	150	8	07.christelijk	3
Sarcofaag van Astorga	305 na Chr.	8	07.christelijk	3
Lewis schaakstukken	12e eeuw na Chr.	12	07.christelijk	3
Kistje van Brescia	4e eeuw na Chr.	8	07.christelijk	4
kapittelzaal v. Notre Dame de Pontaut	10e eeuw na Chr.	9	07.christelijk	6
astrolabium	927 na Chr.	10	08. islamitisch	2
Ivoren jachthoorn van Salerno	11e eeuw	10	08. islamitisch	2
Gecalligrafeerd Koefisch bord	10e eeuw na Chr.	10	08. islamitisch	2
Pyxus van Al-Mughari	968 na Chr.	10	08. islamitisch	3
Korantekst uit Codex Parisino	7e eeuw na Chr.	10	08. islamitisch	3
Mihrab van Beyhakim moskee	13e eeuw na Chr.	10	08. islamitisch	5
Paleismuren van Mschatta	744 na Chr.	10	08. islamitisch	7